

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiae Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Qvæstio XXXIX. De personis essentiam relatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Posita est etiam in definitione pars illa, qui eam confert aut conferre potest, quoniam donum duobus modis sumitur. Vno, vt est idem, quod datum actu liberaliter, quo pacto ex tempore & non ex aeternitate personis diuinis conuenit esse donum, cum ex tempore, & non ex aeternitate dentur creaturis. Altero modo pro re, cui non repugnat dari liberaliter, quo pacto ex aeternitate eis conuenit esse donum per comparisonem ad creaturas, vt Augustinus 3. de Trinitate cap. 14. 15. & 19. affirmat, quatenus ex aeternitate eis non repugnat dari liberaliter. Haec secunda acceptio doni frequens est: dicimus enim regem habere multa dona, quae dare possit, & sponsum habere parata dona sponse. In eaque significatione excitatur potissimum hoc loco quaestio proposita.

Ex dictis facile erit intelligere, tam Filio, quam Spiritui sancto, conuenire rationem doni per comparisonem ad creaturas. Filius namque est Patris per originem; tamquam eius a quo procedit, Paterque potest eum liberè conferre hominibus, imò reipia per incarnationis mysterium in eorum salutem ac redemptionem eum illis contulit. Iuxta illud Esaiæ 9. *Filius datus est nobis*, ac illud Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt Filium suum unigenitum daret, vt omnis qui credit in illum non pereat*. Spiritus sanctus quoque est Patris & Filij per originem, tamquam eorum a quibus procedit, Patrisque & Filij est eum liberè conferre hominibus, reque ipsa illum contulerunt, vt homines sanctificaret pluribus donis, iuxta illud ad Rom. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis*, & Ioan. 14. *Aliu paracletu dabit vobis*.

Dubium est hoc loco, vtum quemadmodum Filius & Spiritus sanctus habent rationem doni, ita quoque Pater, & Deus communis tribus personis, habeant rationem doni. Pars, quae negat, suaderi potest, quia donum debet esse dantis: Pater autem, & Deus, quia Deus, non sunt alicuius alterius, quemadmodum Filius & Spiritus sanctus sunt alterius per originem.

Pars verò quae affirmat, potest probari, quia Pater, & Deus communis tribus personis, imò & tres personae diuinae, in hac vita dant seipias per cognitionem & amorem, iuxta illud Ioan. 14. *Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus*: in alia verò vita conferunt se in primum: ergo habent rationem doni comparisonem creaturarum. Confirmatur ex Augustino 15. de Trinitate cap. 19. dicente, *Spiritus sanctus ita datur, sicut Dei donum, vt etiam se ipsum det sicut Deus*.

Pro solutione huius dubij sciendum est, tribus modis, quod ad praesens institutum attinet, dici aliquid alicuius, & quemuis eorum sufficere ad rationem doni, vt D. Thomas artic. 1. ad primum docet. Primus est, per identitatem: quo pacto Augustinus super Ioan. *Quid, inquit, iam nunc est, quam tu*. Secundus est, per possessionem, quo pacto seruus, aut equus dicitur domini sui. Tertius, per originem, quo pacto Filius dicitur esse Patris, & Spiritus sanctus Patris & Filij.

Ad dubium ergo dicendum est, Patrem, ac Deum habere rationem doni respectu creaturarum, quatenus liberè dant, ac communicant se creaturis, vt argumenta quibus pars, quae affirmat, confirmata est, satis probant. Eodemque modo Filium esse donum, non solum quatenus datur a Patre, à quo est per originem, sed etiam quatenus liberè seipsum dat. Quod idem dicendum est de Spiritu sancto.

A Ad argumentum, verò, quo pars, quae negat, confirmata est, dices. Ad rationem doni non requiri, vt sit alterius, sed satis esse, si sit dantis per identitatem.

Ex dictis patet, donum in diuinis, si sumatur, vt donum dicitur esse dantis per identitatem, esse quid essentiale, conuenireque essentiae & personis. Si verò sumatur, vt dicitur esse dantis per originem, esse quid personale, conuenireque tam Filio, quam Spiritui sancto. His si adiungas, Spiritum sanctum peculiari quadam ratione dici donum, quatenus vi

B suae processionis procedit vt amor, amor autem conuenit, vt sit primum donum, eò quod per amorem cetera donantur, inuenies, donum in diuinis, quatenus significat quid dantis per originem, vi suae productionis procedens peculiari quadam ratione vt donum, esse proprium nomen Spiritus sancti: de formalique significare relationem originis per voluntatem propriam Spiritui sancto, addere verò non repugnantiam, vt liberè detur ab eis, à quibus ita est per originem, quae non repugnantia negatio quadam est, enſue rationis.

*Argumentu
partis ne-
gantis.
Doni nomen
qua ratione
essentiale
qua persona-
le communis
Filio & Spi-
ritui sancto,
& qua pro-
prium Spi-
ritui sancti.*

QUESTIO XXXIX.

De personis ad essentiam relatis.

ARTICVLVS I.

Virum in diuinis essentia sit idem quod persona.

Absolute tractatione de personis in particulari, comparat deinceps Diuus Thomas personas ad diuersa. Atque in hac quaest. ad essentiam. Quanta autem identitas sit inter essentiam & personas, quod hoc artic. quaeritur, disputatum fuit late quaest. 28. art. 2. Confirmari autem potest de fide esse personas non distingui realiter ab essentia ex illo Ioan. 10. *Ego & Pater vnium sumus*, in essentia scilicet. 1. Ioan. 5. *Et hi tres vnium sunt*.

*Tres personae vnus essen-
tia.*

ARTICVLVS II.

Virum dicendum sit tres personas esse vnus essentiae.

Conclusio affirmat, estque Augustini 2 contra Maximum capit. 14. Ratio autem conclusionis est, quia essentia significatur tamquam forma personarum, & persona tamquam habens formam: licet autem in communi vsu loquentium habens formam non dicatur esse forma, dicitur tamen si addatur, aut subintelligatur aliqua proprietates formae. Vt quamuis non dicamus adoleſcentem esse ingenij, aut virum esse virtutis, dicimus tamen adoleſcentem esse praestantis ingenij, & virum esse virtutis insignis, secundo genitio denotante proprietatem ac affectionem formae. Dicimus etiam virum esse consilij, eò quod subintelligatur magni. Quia ergo essentia significatur tamquam forma personarum, fit, vt licet non aptè dicatur, *tres personas esse essentiae*, aptè tamen dicamus, *esse essentiae vnus*: eò quod ille genitiuus, vnus, denotet proprietatem essentiae, nempe esse vniam, ac indiuisam in tribus personis: quare sensus praedictae

Vna essentia est trium personarum.

*Ratio doni
& Filio &
Spiritu
sancto
compara-
tione crea-
turarum con-
uenit.*

*In Pater &
Deus, quia
rationi ha-
beant,
Argumentu
partis nega-
ti.*

*Tribus modis
dicitur ali-
quid alicui-
us, & qui-
uis eorum ad
rationem doni
sufficit.*

*Dubij expli-
catur.*

dicta propositionis est, tres personae habent unam ac indivisam essentiam. In eodem sensu haec quoque est concedenda, una essentia est trium personarum. Haec tamen, tres personae sunt ex una, aut de una essentia, concedenda non est: eo quod propositiones, ex, & de non denotant habitudinem formae, sed vel causae efficientis, vel materiae: neutrum autem continet essentiae comparatione personarum.

Tres personae esse ex una, aut de una essentia non est concedendum.

ARTICVLVS III.

Virum omnia essentialia praedicuntur singulariter de tribus personis.

DISPVATIO I.

O loco explicandum esset, quid sit nomen essentialia, personale, & notionale, si quaest. 32. artic. 2. explicatum non fuisset. Merito autem Caietanus & alij admonent, in hoc articulo, solum esse sermonem de nominibus concretis.

Diuus Thomas hanc statuit conclusionem. Nomina essentialia substantiua, vt Deus, & Dominus, praedicantur in singulari, & non in plurali de tribus personis. Adiectiua vero praedicantur in plurali. Quod probat ex illa regula, quam quaest. 36. artic. 4. statuimus nempe vt concretum substantiuum dicatur pluraliter necessarium esse pluralitatem, tam suppositorum, quam significati formalis: vt autem adiectiuum dicatur pluraliter, satis esse pluralitatem suppositorum: significatum vero formale nominis concreti essentialis est idem numero in tribus suppositis diuinis. Licet autem D. Thomas hoc loco aliam rationem reddat regulae propositae, magis tamen placet ea, quam cum Scoto loco citato reddidimus, vbi copiose, quae hoc loco dici poterant, explicata sunt.

Conclusio D. Thomae.

Conciliatio quorundam auctorum in simbolo Athanasij, & in Concilio Lateranensi.

Ex conclusione D. Thomae regulae propositae facile erit intelligere rationem conciliandi quaedam dicta in simbolo Athanasij, & in Concilio Lateranensi, cap. Firmiter, de summa Trinitate & fide Catholica, quae primo aspectu videntur inter se contraria. In simbolo namque Athanasij de Patre, Filio & Spiritu sancto dicitur, Non tres aeterni, in plurali, sed vnus aeternus, sicut non tres increati, nec tres immensi, sed vnus increatus & vnus immensus. & infra: Non tres omnipotentes, sed vnus omnipotens: c. vero, Firmiter, de eodem Patre, Filio & Spiritu sancto dicitur in plurali, consubstantiales, & coaequales & omnipotentes & coaeterni, &c. Imo eadem personae in simbolo Athanasij etiam dicuntur coaeternae eis verbis: Coaeterna sibi sunt & coaequales. Haec ex dictis in hunc modum sunt concilianda. Athanasius in locis primo loco citatis sumptis nomina illa substantiua, tamen si quaedam eorum, quod non sumantur in terminatione neutra, praeseferant formam adiectiuorum, ideoque negant dici pluraliter de tribus personis: Concilium vero Lateranense idemque Athanasius vbi secundo loco citatur, sumptis illa alia nomina adiectiua, caeque ratione tribuerunt illa tribus personis in numero plurali.

DISPVATIO II.

Virum concedendum sit tres personas diuinas esse tria entia, & virum Pater omnem realitatem ac entitatem, quam habet, communicet Filio.

Diuus Thomas in responsione ad tertium notat, cum res sit quippiam transcendens, conueniatque personis diuinis non solum ratione essentiae, sed etiam ratione relationis, concedendum esse tres personas diuinas esse vnā rem, id est, vnā essentiam ipsis communem, & cum vnaquaque earum eandem, iuxta illud Concilij Lateranensis cap. Damnamus, de summa Trinitate est Pater, Filius, &c. & inferius. Quilibet trium personarum est illa res. Praeterea concedendum esse, tres personas diuinas esse tres res, relatiuae scilicet realiter inter se distinctas.

Bartholomaeus Torres hoc loco eadem ratione affirmat concedendum esse tres personas diuinas, esse vnum ens, & tria entia, relatiua videlicet. Ac sane, esto quidem concedere renuant tres personas diuinas esse tria entia relatiua, placet tamen, quod Torres affirmat. Neque enim ens dicitur ab essentia, vt essentia solum dicit naturam communem suppositis aut indiuiduis, sed ab entitate, vt entitas commune quod est absolutis & relatiuis, quae talia sunt, & tam naturae communi, quam proprietatibus personalibus, principiiue indiuiduantibus conuenit: quippe cum ens, & res aequè late pateant, idemque videantur significare. Haec quod attinet ad primum eorum, quae proposita sunt.

Quod vero attinet ad secundum, Torres hoc loco ait, distinguendum esse de realitate ac entitate. Et quidem si licet sermo de realitate ac entitate absoluta, concedendum esse, Patrem communicare Filio omnem realitatem ac entitatem, quam habet. Si vero de relatiua, negandum id esse: quoniam paternitatem ei non communicat. Quare si sermo sit de realitate & entitate, vt relatiuam & absolutam ambitu suo continet, negandum erit, Patrem communicare Filio omnem realitatem ac entitatem quam habet. Quibus consonat illud Concilij Florentini in literis sanctae vniouis, in decreto de processione Spiritus sancti: Omnia quae Patris sunt, ipse Pater vniogenito Filio suo gignendo dedit, praeter esse Patrem.

Fortè dici melius posset, Patrem communicare Filio omnem rem, & omnem entitatem, quam habet, sed non quoad omnem modum realem, quem res illa habet. Ratio est, quoniam cum in Patre sit vnica simplicissima res realis, vnicaque simplicissima entitas realis (tamen si illa habeat plures modos, rationeue reales, virtute tamen inter se distinctas) sanè si Pater Filio communicat rem illam, quoad aliquem modum realem illius, nempe quoad rationem formalem essentiae, omnem rem, quam habet, illi communicat: quia habet vnica simplicissimam rem, eamque illi verè tribuit, licet quoad omnem modum realem quem illa habet. Cui sententiae congruit illud Ioan. 16. Omnia quaecumque habet Pater, mea sunt. Quamuis exponi id possit, quasi ibi sit sermo de perfectionibus Patris, quas Filius dicit suas esse, caeque communicare Spiritui sancto: ratio verò realis relatiua perfectio non est.

Quod si quis ita argumentetur, Pater habet realitatem, quae realiter distinguitur à Filio: illam quae non

MOL
In
D

Officio
Thomae

Pater dicit
omnem rem
omnem entitatem
omnem modum
realem quem
illa habet.

Obiis
non

Solutio.

non communicat Filio: ergo aliquam realitatem non communicat Filio. Neganda est minor, quia illam, quae distinguitur, communicat Filio, sed non quoad id secundum quod realiter distinguitur a Filio, sed quatenus illa realitas, quae est paternitas realiter distincta a Filio, est essentia, quam Pater Filio communicat. Quo loco aduerte, quia hoc vocabulum, realitas Patris, non significat praecise esse relatiuum, aut esse absolutum, sed realitatem Patris, quae est vna numero, & habet verumque esse: paternitas vero significat illa quoad esse relatiuum praecise hanc esse falsam, Pater communicat paternitatem Filio, quia sensus est, communicat Filio realitatem illam quoad esse paternitatis, quod est falsum: Hanc tamen esse veram, Pater communicat Filio omnem realitatem quam habet. Atque etiam hanc, Pater communicat Filio realitatem, quae est paternitas, licet non quatenus rationem habet paternitatis.

Illud etiam hoc loco aduerte, has esse falsas, Pater communicat Filio omnem modum realem quem habet, Pater communicat Filio omnem rationem realem quam habet, sumpta ratione reali pro conceptu obiectiuo reali. Et enim modi reales, rationesque reales eo modo sumptae, sunt multae in Deo: vt alius modus, aliaque ratio realis est essentia, alia paternitas, alia spiratio actiua, aliaque & alia sunt diuersa attributa, Patereque modum realem, rationemque paternitatis non communicat Filio. Si ergo vocabulum, omne, distribuat pro modis, rationibusque reals quae sunt in Deo, tunc non omne reale, quod Pater habet, communicat Filio. Atque hoc modo loquimur frequenter, loquiturque Concilium Florentinum illis verbis citatis. Quare licet in rigore verum sit, Patrem communicare Filio omnem realitatem quam habet, quia vnicam habet, eamque illi communicat, licet non quoad omnem modum ac rationem realem illius, numquam sine distinctione est concedendum, Patrem communicare Filio omnem realitatem quam habet.

ARTICVLVS IV.

Virum nomina essentialia concreta possint supponere pro persona.

Quod in hoc loco dici poterant, consulto dicta sunt quaestiones 3 & 6. articulo quarto: quare solum dubia quaedam examinabimus.

DISPUTATIO I.

Virum haec sit concedenda, hic Deus est hic Deus, si pronomina a parte subiecti demonstrent Filium, & a parte praedicati Patrem.

Primum dubium sit, quod titulus proponit Bartholomaeus Torres hoc loco duas contrarias sententias refert, variisque argumenta in vtramque partem, tam difficillemque reputat hanc quaestionem, vt definire non audeat, an praedicta propositio simpliciter ac absolute sit concedenda: an vero sit neganda. Veretur enim si eam concedat, nequis clamet eum fauere errori Sabellij pluralitatem personatum negantis. Si vero eam neget, fauere errori Idololatrarum pluralitatem Deorum asserentium. Quare eo vitur consilio, vt eam distinguat, ac dicat: Si sit sensus, Filius, qui est

A Deus, est Pater, qui est Deus, esse haereticam. Si vero sit sensus, Filius & Pater sunt idem omnino Deus, esse veram & orthodoxam.

Nos autem putamus dicendum esse. Si nomen, hic Deus, tam a parte subiecti quam a parte praedicati, significet individuum naturae diuinae commune tribus personis, vt in rigore ac simpliciter significat, propositionem esse verissimam, ac identicam. Negamusque a parte subiecti ostendi posse solum Filium, & a parte praedicati solum Patrem. Neque enim nomen illud significat Patrem, quia Patrem, aut Filium, quia Filium, cum sit nomen absolutum & non relatiuum, sed hunc numero Deum communem tribus personis, illumque ostendit. Quamuis autem supponat pro tribus personis, quia tamen vnica suppositione pro illis supponit indistincte, vt q. 3. art. 4. ostendimus, nullam in particulari personam ostendit, sed omnes indistincte, ostendendo immediate individuum illius commune, quod solum significat, & ratione illius quodammodo supposita, pro quibus mediate supponit, propter modum significandi naturam diuinam in concreto. Itaque vocabulum, hic Deus, nec significat, nec designat, quoad illud pronomine, hic, proprietatem personalem, eo modo quo in creatis & naturalibus, quando dicimus, hic homo, aut hic equus, pronomine, hic, significat ac designat proprietatem personalem, aut suppositi, eaque ratione nomina illa, hic homo, aut hic equus, ostendunt personam, aut suppositum. Ratio vero diuersitatis est, quia pronomine, hic, designat ac significat principium indiuiduans: in rebus autem creatis & naturalibus, natura substantialis in concreto indiuiduatur per proprietatem personalem, aut suppositi, vel certe talis proprietates in principio indiuiduante suppositum includitur, eaque ratione pronomine demonstratiuum eam significat, ac ostendit. Quod fit, vt quando dicimus hic homo, aut hic equus, semper personam, aut suppositum significemus, ac immediate ostendamus. At vero natura diuina, tam in concreto, quam in abstracto, se ipsa est haec, ac indiuidua, proprietatesque personales sunt extra rationem ipsius, quatenus est haec: eaque ratione nomen, hic Deus, quod eam in concreto significat, nec significat, nec ostendit proprietates personales, aut supposita, sed solum naturam singularem illis communem, tamen si simul supponat mediate pro omnibus suis suppositis distincte.

Quo loco aduerte, quando dicimus, hic Deus generat, nos non ostendere personam Patris, sed hunc Deum communem tribus suppositis, & cum illo omnes tres personas indistincte: verificari vero praedicatum de subiecto ratione solius personae Patris, pro qua nomen positum a parte subiecti mediate ac indistincte supponit. Longe itaque diuersa sunt, ostendi a parte subiecti solum personam Patris, & praedicatum verificari de subiecto ratione solius personae Patris. In proposita namque re, hoc secundum est verum: primum vero falsum.

Quod si quis dicat, cum nomina pro hominum arbitrio significant, sumo propositionem illam, ita vt pronomine, hic, a parte subiecti designet ac demonstret proprietatem Filij, & a parte praedicati proprietatem Patris, idemque sit dicere a parte subiecti, hic Deus, ac dicere, Deus Filius, & a parte praedicati idem sit dicere, hic Deus, ac dicere, Deus Pater. Deinde verum petat, sitne nunc propositio vera, an falsa? Respondeo, tunc esse falsam, sed nomen, hic Deus, sumi aequiuoce, a parteque subiecti significare idem, quod significat vocabulum, Filius, & a parte praedicati significare idem, quod significat vocabu

Autori sententia.

Opinia Torres.

vocabulum, Pater. Quare sicut hæc est falsa, *hic homo est hic homo*, à parte subiecti demonstrando Platonem, & à parte prædicati demonstrando Platonem, æquiuocèque ut vocat à casu, sumitur, *hic homo*, à parte subiecti, & à parte prædicati: ita illa alia esset falsa, æquiuocèque à casu sumeretur, *hic Deus*, à parte subiecti & à parte prædicati. Atque in longè diuersis significationibus ab ea, quam vocabulum, *hic Deus*, re ipsa habet.

Varia propositiones expenduntur.

De hac verò alia propositione, *Deus genitus est Deus generans*, dicendum est, esse simpliciter falsam, quia in significando æquipollet huic, *Filius est Pater*: nomen enim genitus additum vocabulo, *Deus*, restringit ad personam Filij: & nomen, generans, restringit similiter ad personam Patris. In hoc tamen sensu esset vera ea propositio, *Deus, cui conuenit, ut sit genitus, est Deus, cui conuenit, ut sit generans*: quia vni numero *Deo* ratione diuersorum suppositorum conuenit, ut sit genitus, & ut sit generans, & ille est idem sibi ipsi. Propositio tamen in rigore, & iuxta communem usum loquentium, non efficit hunc sensum, sed primum.

Quod dictum est de propositione primo loco proposita, dicendum est de his alijs: *Hoc principium Spiritus sancti, est hoc principium Spiritus sancti*: *hic spirator est hic spirator*: primo nomine in utraque à parte subiecti demonstrante Filium, & secundo à parte prædicati demonstrante Patrem. Item de hac, *hic homo est hic homo* (ex hypothesi quòd tres personæ diuinæ assumpsissent eandem numero humanitatem) si à parte subiecti demonstratur Filius, & à parte prædicati Pater. Negandum enim est, à parte subiecti ostendi posse solum Filium, & à parte prædicati solum Patrem, idque propter rationem redditam, nempe quia pronomina illa demonstratina non demonstrant personas contentas sub illis indiuiduis multis personis communibus, sed indiuidua ipsa communia, & indistincte personas omnes, quatenus in illis indiuiduis sunt vnum quid. Quia ergo argumenta, quæ Bartholomæus Totres, ut probet prædictas propositiones esse falsas refert, supponunt à parte subiecti ostendi solum Filium, & à parte prædicati solum Patrem, imò tota, quam texit disputatio id supponit, superuacaneum duxi ea referre ac soluerè.

DISPUTATIO II.

Utrum de hoc Deo individuo tribus personis communi verò dicatur generare, generari, spirare & spirari.

Quod ad hoc secundum dubium attinet, Caietanus artic. sequenti in responsione ad quintum affirmare videtur, Bartholomæus verò Totres eum reprehendit hoc loco.

Conclusio.

Sit tamen hæc conclusio. De individuo illo tribus personis communi verè affirmantur illa omnia prædicata, non ratione sui, sed ratione personarum, pro quibus supponit, & à quibus emanat, aut ad quas terminantur actus illi notionales. Neque aliud videtur voluisse Caietanus. Prior pars probatur, quia quemadmodum quæ primò conueniunt aut insunt primis substantiis: verè affirmantur, ac insunt secundis ratione primarum, ut in prædicamento substantiæ autor est Aristoteles, verbi gratia, quia Socrates ambulat, verè dixeris, *homo ambulat*: ita actus notionales, qui primò conueniunt personis, ratione illarum verè affirmantur de hoc Deo. Posterior verò pars probatur, quia actus notionales

non proficiscuntur ab hoc Deo, quatenus hic Deus est, sed generari emanat à Patre, quatenus Pater est; & spirare à Patre & Filio: neque item terminantur tamquam ad rem productam ad hunc Deum, quatenus hic Deus est, sed generali terminatur ad Filium, & spirari ad Spiritum sanctum, ratione quarum personarum verè affirmantur de hoc Deo: si namque actus notionales emanarent ab hoc Deo, quatenus hic Deus est, aut terminarentur ad hunc Deum, quatenus hic Deus est, omnes personæ generarent, & spirarent, aut generarentur, ac spirarentur: quippe cum id omne, quod conuenit huic Deo, quatenus hic Deus est, conueniat omnibus personis, in quarum singulis intrinsecè ac essentialiter includitur. Accedit, quòd hic Deus, quatenus hic Deus, non habet à quo producatur: nec enim ab aliquo, quod distinguatur ab æterno Patre ut pater: à Patre verò produci nequit, & quia est idem realiter cum eo, & quia nostro more intelligendi eum præcedit, cum in diuinis essentialia sint priora notionalibus. Adde, quòd si hic Deus, quatenus hic Deus produceretur, daretur tertia productio in diuinis distincta à generatione & spiratione, per quam produceretur, quod non est dicendum.

Aduersus hæc oppositionem, *Deus generat Deum*, quæ non solum habetur ex illo symboli, *Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum*. Et ex illo Matth. 16. *Tu es Christus Filius Dei vivi*. sed etiam probari potest hac ratione, Pater generat Filium: & Pater est Deus: ergo Deus generat Filium: & rursus, Filius genitus est Deus: ergo Deus generat Deum. Aduersus, inquam, eam propositionem obiicit D. Thomas 4. loco: quia si Deus generat Deum, aut se Deum, aut alium Deum: non se Deum: quia nihil generat seipsum: neque aliū Deum: quia vnus tantum est Deus: ergo Deus non generat Deum. Respondetque, neque sequi generare se Deum: eò quòd pronomen reciprocum, *se*, refertat oppositum quod generat: suppositum autem generat non generat se: neque item sequi generare alium Deum: eò quòd nomen adiectiuum, *alium*, cadat supra Deum, cum eoque constructur, eaque de causa denoter aliterent in natura diuina: Deus autem generans, & Deus genitus, non habet distinctas naturas diuinas. Ad hoc ergo ut hæc propositio, *Deus generat Deum*, vera sit, satis est, quòd Deus generans generet alium, puta Filium, qui est Deus: quare neganda est sequela seu maior in argumèto assumpta.

Quinto loco argumentatur D. Thomas, quia si Deus genuit Deum, aut genuit Deum, qui est Deus Pater, aut Deum, qui non est Deus Pater: si Deum, qui est Deus Pater: ergo Deus Pater est genitus: si Deum, qui non est Deus Pater: ergo datur Deus, qui non est Deus Pater, quod est falsum: cum sit vnus tantum Deus, qui est Deus Pater: ergo hæc est falsa, *Deus genuit Deum*. Ad hoc argumentum respondet Richardus in 1. dist. 4. q. 1. genuisse Deum, qui non est Deus Pater. Reddit verò rationem, quia, inquit, *relatiuum, qui non refert solum Deum quoad naturam, sed quoad suppositum pro quo supponitur, & ratione cuius propositio erat vera*. Unde sensus est, genuit Deum, qui Deus genitus, puta Filius, non est Deus Pater, quod est verum. Quando autem obiicitur: ergo datur Deus, qui non sit Deus Pater, neganda est consequentia: quia pronomen, *qui*, antea non referebat Deum absolute, sed Deum genitum: quare solum sequitur, ergo datur Deus genitus, qui non est Deus Pater, quod est verissimum, quæ solutio iure est probanda.

ARTICV

ARTICVLVS V.

Utrum nomina essentialia in abstracto possint supponere pro persona.

Nomina essentialia in abstracto non supponunt pro persona. Essentia diuina neque generat neque generatur.

CONCLVSIO est. Nomina essentialia in abstracto non supponunt pro personis, idque propter modum significandi terminorum. Quare non sicut concedimus, Deum generare, ratione personae Patris, pro qua vocabulum, *Deus*, in concreto supponitur: ita concedendum est, essentiam diuinam generare, cum ea propositio damnata sit in Concilio Lateranensi, capite *Damnamus*, de summa Trinitate & fide Catholica his verbis: *Illae res (essentia scilicet) non est generans, neque genita, neque procedens, sed est Pater qui generat, & Filius qui gignitur, & Spiritus sanctus qui procedit, ut distinctiones sint in personis, & unitas in natura.* In Concilio etiam Toletano primo a Leone primo confirmato in confessione fidei sic legitur: *Si quis dixerit, vel crediderit, Deum aeternum nascibilem esse anathema sit.*

Ecclesia nihil temere definit.

Petec aliquis, quare haec propositiones, *essentia generat, essentia est genita, &c.* falsae sunt. Holcorh in determinationibus quaest. 10. dubio 4. ait: *nos non posse reddere rationem sufficientem, quare falsae sint, sed id reuelatum fuisse Ecclesiae.* Est tamen temeraria, ne aliquid amplius dicam, ea sententia. Quamuis enim Spiritus sanctus Ecclesiae, in suis definitionibus assistat, Ecclesia tamen nihil temere, & absque ratione definit. Quin potius deducendo ex reuelatis, consilioque, ac ratione ducta veritates decernit. Quare rationem reddere oportet, ob quam Ecclesia mota fuerit ad praedictas propositiones damnandas. Praetermissis vero aliis, quae a quibusdam redduntur, haec fuit sufficientissima. Quia cum essentia in abstracto, propter modum significandi, non supponat pro personis, ut de se est notissimum, sane si haec propositiones *essentia generat, essentia est genita*, verae essentiae conueniret essentiae generare, & generari ratione sui, quod articulo praecedente ostensum fuit esse falsum. Etenim, quod essentiae conuenit ratione sui, conuenit personis omnibus ratione essentiae in eis inclusa: Vnde fieret ut omnes personae generarent, aut generarentur, quod est haereticum. Item si essentia generaret, aut generaretur, daretur aliquid in diuinis realiter distinctum ab essentia, quod eam produceret, aut ab ea produceretur, quandoquidem nihil magis pugnat, quam aliquid seipsum producere: haereticum autem est affirmare dari aliquid in diuinis distinctum realiter a diuina essentia. Legito quae diximus q. 32. art. 2. disp. 4. & praecedentibus.

Nomina connotatiua substantiarum supponunt pro personis, adiectiua non.

Circa responsionem ad quintum nota doctrinam, quam tradit D. Thomas videlicet connotatiua substantiua supponere pro supposito, adiectiua vero non supponere, sed solum applicare suum significatum formale substantiua, cum quo connotantur: propter quam causam dicit D. Thomas substantiua notionalia posse vere predicari de essentia in abstracto, adiectiua vero minime: nisi adiungatur aliquid aliud. Vnde ex sententia D. Thomae hoc loco, haec est vera, *essentia est generans*, si generans sumatur substantiue, quia efficit hunc sensum, est res, puta Pater, cui conuenit generare, quod est verum. Eadem autem propositio est falsa, si generans sumatur adiectiue: esset autem vera si diceretur, *essentia est res generans, puta Pater.* Simul addit D. Thomas hanc esse veram, *essentia est res non ge-*

Anerans, quia est ipsamet essentia, aut Filius, qui est res non generans. Quare substantiue has duas propositiones concederet D. Thomas, *essentia est generans*, id est, est Pater cui conuenit generare: & *essentia est non generans*, id est, est Filius cui conuenit esse non generans. Aduerte tamen, numquam hanc absolute esse concedendam, *essentia est generans*: eò quod Concilium Lateranense absolute eam damnat: sumit tamen Concilium, *generans*, adiectiue, ut regulariter solet sumi. Quod si exprimat sumi substantiue, poterit optime concedi propositio, ut eam videatur concedere D. Thomas hoc loco, dum docet notionalia substantiua predicari de essentia in abstracto. Illud postremo est hoc loco animaduertendum, licet haec legitime concedatur, *essentia est res non generans*, quia est Filius, cui conuenit non generare: hanc tamen nulla ratione esse concedendam, *essentia est Deus non generans*. Ratio diuersitatis est, quoniam vocabulum, *res*, significat quid commune personis diuinis, quod in eis diuiditur, & ob id quaedam res diuina, nempe Pater, generat, & quaedam non generat, ideoque duae haec propositiones sunt subcontrariae de subiecto vniuersali, tamen analogo. At verò vocabulum, *Deus*, est res singularis vnica suppositione supponens pro indiuiduo communi tribus personis diuinis, & pro personis ipsis: ideoque de Deo numquam vere affirmatur, quod non generet, quin potius haec sunt propositiones contradicentes, *Deus generat, Deus non generat*, ut quae 36. art. 4. disp. 2. ostensum est, & ea, quae negat semper est falsa.

ARTICVLVS VI.

Utrum persona possint predicari de omnibus essentialibus.

ARTICVLVS est facilis ex dictis in superioribus. Predicari namque possunt tam de essentialibus in concreto, ut de Deo, quam in abstracto, ut de essentia diuina.

Circa responsionem ad secundum aduerte, hanc propositionem, *Pater est Deus*, esse per se essentialem: istam verò, *Deus est Pater*, non esse essentialem, ut ostensum est q. 28. artic. 2. & aperte docuit D. Thomas q. 33. art. 3. ad primum. Attamen non est per accidens, sed per se, quatenus per se atque ex natura rei necessario coniunctum est cum Deo, ut sit Trinus, & subinde ut sit Pater, Filius, & Spiritus sanctus, quod solum vult Diuus Thomas hoc loco.

ARTICVLVS VII. & VIII.

Utrum essentialia sint approprianda personis, conuenienterque eis approprientur.

DISPUTATIO VNICA.

APPROPRIARI aliquid essentialia alicui personae est attributum, quod alioqui est commune omnibus personis, accommodari alicui peculiariter propter aliquam peculiarem rationem. Vnde appropriatum ita potest describi. Est attributum peculiariter accommodatum alicui personae propter peculiarem aliquam rationem. Quo pacto Patri appropriatur potentia, & quaedam quae ad potentiam pertinent: quia potentia est principium operationis: Pater autem est principium non de principio. Alia etiam ratione, ut Augustinus ait, illi

Appropriari attributum alicui personae quid.

illi appropriatur potentia, videlicet, neque existimet in Patre aeterno esse impotentiam, quæ propter se-
nium esse solet in humanis. potius in parentibus, quam
in filiis. Filio autem appropriatur sapientia, & quæ-
dam, quæ ad intellectum pertinent, ut veritas, pro-
pterea quod Filius procedat per intellectum tam-
quam verbum. Vnde Paulus 1. ad Corinth. 1. appel-
lat Christum, Dei sapientiam, & virtutem. Et in li-
bris sapientibus sæpe sapientia appropriatur Filio.
Spiritu sancto denique appropriatur bonitas, &
quædam quæ ad voluntatem spectant, ut propterea
quod procedat per voluntatem, ut amor.

Duo notarim hoc loco. Alterum est, Augusti-
num 6. de Trinitate cap. 10. appropriata appellare
propria personis, & Magistrum in 1. dist. 31. appel-
lare eas proprietates personarum: ea ratione, quod
quatenus appropriantur, quasi propria iis personis
redduntur, quibus appropriantur, cum alioquin sint
toti adorandissimæ Trinitati communia. Alterum
est, fuisse errorem Petri Abailardi, ut ei tribuit
Bernardus epistola 190. quo affirmavit appropriata
personis esse re vera illis propria, ut potentiam esse
in Patre, & non Filio, aut Spiritu sancto: & sa-
pientiam esse in solo Filio, &c. Hoc autem notifi-
simum est errorem esse in fide, neque impugna-
tione indiget.

QVÆSTIO XL.

De personis in comparatione ad rela-
tiones & proprietates.

ARTICVLVS I.

Utrum relatio sit idem quod persona.

QUÆSTIO. V. In hoc loco dici poterant, dicta sunt
quæst. 28. artic. 2. & quæst. 32. articulo 2. &
39. artic. 4.

ARTICVLVS II.

Quousque, qualisque compositio in diuinis perso-
nis admittenda sit.

DISPVATIO I.

Prepositiui
et Gregorij
sententia.

REPOSITIVVS, & Gregor. Ariminen-
sis in 1. dist. 26. q. 1. cum in diuinis perso-
nis propter summam earum simplicita-
tem nihil ab eis quoquo modo distinctum admit-
tant: quemadmodum personas diuinas seipsis, non
verò proprietatibus, quæ aliquid earum sint, di-
stinguit ab inuicem affirmant, ut q. 31. art. 2. disp. 7.
& 2. relatum, inopugnatumque est: sic quoque, cum
ad constitutionem distinctio aliqua inter consti-
tuentia & constitutum necessaria sit, negant vllam
protius esse constitutionem diuinarum persona-
rum ex essentia & proprietatibus personalibus.

Ad illud verò Concilij Lateranensis cap. Firmiter.
de summa Trinitate & fide Catholica. *Hæc sancta
Trinitas secundum communem essentiam indiuidua, &
secundum personales proprietates discreta:* quibus ver-
bis manifestè asseritur, in singulis personis dari ali-
quid, in quo conueniant, essentiam scilicet, & ali-
quid quo distinguantur, nempe proprietates per-
sonales, ac proinde tam essentiam, quam proprie-

tates personales esse aliquo personarum ab eis ali-
quo modo distinctum, respondent, id intelligen-
dum esse secundum locutionem intransiuitam, ut
vocat, ita ut sit sensus personæ diuinæ distinguan-
tur seipsis, quæ sunt proprietates personales.

Non dubito, quin hæc sententia sit error in fide,
aut certe errori proxima. quatenus negat, esse ali-
quid personarum ab eis aliquo modo distinctum, in
quo conueniant, & aliquid, in quo distinguantur,
ac proinde quatenus ex eo fundamento negat, no-
stro intelligendi more cum fundamento in re, dari
constitutionem diuinarum personarum ex essentia
& proprietatibus personalibus, quæ aliquid earum
sint. Et quidem licet error hic ex dictis q. 18. art. 2.
disp. 5. & 6. q. 3. art. 2. disp. 2. satis corruiat, sequen-
tes tamen rationes subiiciamus, quæ in iis, quæ
locis citatis confestim, quodam ex parte conti-
nentur.

Prima sit: In Patre est essentia diuina, aut certe
(ne Gregor. vim in verbis faciat) Pater est essentia
diuina, quæ ex natura rei est quid absolutum, & non
respectuum, & est in tribus personis, aut certe est
per identitatem tres personæ, ut ex cap. *Dammamus*
de summ. Trinitate & fide Catholica constat: in
Patre item est paternitas, aut certe Pater est pater-
nitas, quæ ex natura rei est quid incommunicabi-
le, & respectuum, & realiter quæ distinctum à Filio
& Spiritu sancto: ergo paternitas, ut paternitas, &
essentia, ut essentia aliquo modo distinguuntur, nec
se inuicem intrinsecè includunt, ac proinde Pater,
qui est essentia & paternitas, & intrinsecè vtrum-
que includit, per vnumquodque eorum distingui-
tur aliquo modo à reliquo, virtute saltem ac ratio-
ne, tamquam intrinsecè includens illud, cum vi-
cissim ab eo non includatur. Concedenda est ergo
in Patre, tamquam aliquid Patris, tam essentia, per
quam cum Filio conueniat cum summa identita-
te, quam paternitas, per quam realiter distinguatur
à Filio, ut fides docet.

Secunda, ex Concilio Florentino in literis sanctæ
vniõnis in decreto de processione Spiritus sancti,
*Omnia quæ Patris sunt ipse Pater vniõnito suo gi-
gnendo dedit, præter esse Patrem:* et go esse Patrem
est quid Patris, à reliquis quæ communicat Filio,
& quæ etiam sunt Patris, aliquo modo distinctum:
quippe cum reliqua quidem Filio comunicet, non
verò ut sit Pater. Vnde inferitur paternitatem in
Patre esse quid aliquo modo distinctum ab essen-
tia, quam Filio communicat, iuxta illud Ioan. 10.
quod dedit mihi Pater, maius omnibus est: quem lo-
cum Concilium Lateranense cap. *Dammamus*, de
summa Trinitate & fide Catholica ad literam di-
cit esse intelligendum de essentia. Inferitur etiam,
paternitatem esse aliquo modo distinctam ab spi-
ratione actiua, aut vi ad spirandum, quam citato
loco Concilium Florentinum affirmare, probatè-
que intendit à Patre per generationem Filio com-
municari. Ac certè, cum Concilium dicat omnia
Patris (quod absque dubio pluralitatem aliqualem
denorat) communicari Filio, ab illiusque excipiat,
esse relatiuum Patris: contra definitionem Concilij
loquitur, qui affirmat inter ea quæ sunt Patris, aut
quæ est Pater per identitatem, nullam esse distin-
ctionem, atque adeò inter Patrem & eorum vnum-
quodque nullam etiam esse distinctionem.

Tertia, Pater paternitate opponitur relatiuè Fi-
lio, & non essentia, aut spiratione actiua, quæ ex
natura rei sunt idem cum Patre: ergo paternitas
aliquo modo distinguitur ab eis, ac proinde etiam
Pater, qui illa omnia in se habet.